

TIPOS

Prípadová štúdia

Autor: Erik Szedély

2013

*S finančnou podporou z programu Prevencia a boj proti trestnej činnosti Európska komisia -
Generálne riaditeľstvo vnútorných vecí /European Commission - Directorate-General Home Affairs*

*Tento projekt bol realizovaný s finančnou podporou Európskej únie. Za obsah publikácie zodpovedá
výlučne autor. Publikácia nereprezentuje názory Európskej komisie a Európska komisia nezodpovedá
za použitie informácií, ktoré sú jej obsahom.*

ÚVOD

Tipos, n.l.s., a.s. je slovenská národná lotériová spoločnosť, ktorej cieľom je „čo najefektívnejšie zhromažďovať finančné prostriedky a navrátiť ich naspäť celej spoločnosti vo forme odvodov z hier do štátneho rozpočtu a prostredníctvom rôznych sponzorských a charitatívnych aktivít. Odvodová povinnosť je základným zmyslom existencie“¹ Keďže Tipos každoročne prispieva do rozpočtu sumou okolo 30 000 000 EUR,² jeho kontrola je pre štát veľmi dôležitá a preto sa nachádza plne v štátnych rukách prostredníctvom Ministerstva financií.³ Politickému vplyvu sa teda vedenie spoločnosti nevyhne - minister financií má podľa pravidiel výberu štátnych manažérov posledné slovo.⁴ Ako bude ukázané na nasledujúcich riadkoch, takéto spojenie medzi vládou a predstavenstvom má dôsledky na spravovanie spoločnosti Tipos a potenciálne rozhodnutia jej vedenia. Naša analýza sa bližšie zaoberá pomermi v Tipose z hľadiska good corporate governance,⁵ ale aj pomermi v justícii Slovenskej republiky Táto kauza totiž poukazuje na závažné nedostatky v dobrej správe ako Tiposu, tak aj spoločnosti vo všeobecnosti. Hlavnými zdrojmi sú predovšetkým správy Národného kontrolného úradu (ďalej len NKÚ), výročné správy Tiposu, novinové články, legislatívne normy (zákony) a zásady OECD Principles of Corporate Governance (ďalej len „OECD Principles“) spolu s usmerneniami OECD pod názvom Guidelines on Corporate Governance of State-owned Enterprises⁶ (ďalej len „OECD Guidelines“).

Kauza Tipos sa na Slovensku tiahne už od roku 2000, keď bývalá Športka zažalovala národnú lotériovú spoločnosť Tipos za nelegálne získavanie know-how, porušenie zmlúv a neoprávnené používanie ochranných známk Športka, Šanca a Mates. V roku 2004 vysúdila od Tiposu 109 miliónov korún. Po zrušení tohto rozhodnutia Najvyšším súdom sa prípad opäť dostal pred krajský súd, ktorý o 3 roky neskôr potvrdil predošlý verdikt a prisúdil odškodnenie vyše miliardy korún (33 miliónov EUR) plus úroky z omeškania a zákaz používania know-how Športky. V auguste 2008 Najvyšší súd potvrdil rozhodnutie krajského súdu a udelil spoločnosti Lemikon Limited, ktorá odkúpila túto pohľadávku od Športky, odškodné 66 miliónov EUR. Na tento krok reagoval slovenský parlament prijatím zákona umožňujúceho oddialenie vykonateľnosti tohto rozhodnutia. Tipos však už 19.11. podpísal

¹ Tipos, „Výročná správa 2010,“ s.20, dostupná na: www.tipos.sk/Documents/VyroczneSpravy/Vyroчна_sprava_2010.pdf (navštívené 30.8.2013)

² „Výročná správa 2010,“ s. 7

³ Národný kontrolný úrad, „Protokol o výsledku kontroly dodržiavania povinností vyplývajúcich z finančno-ekonomických vzťahov pri realizovaní práv akcionára v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami a majetkom TIPOS, národnej lotériovej spoločnosti, a. s. (ďalej len „Protokol“),“ s.2, dostupný na: www.nku.gov.sk/sk/search?p_auth=EWIdzLO9&p_p_auth=QrR6mIVl&p_p_id=20&p_p_lifecycle=1&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&_20_struts_action=%2Fdocument_library%2Fget_file&_20_groupId=10157&_20_folderId=265201&_20_name=4213 (navštívené 30.8.2013)

Pozri aj Zákon o hazardných hrách č. 171/2005 par. 52, dostupný na:

http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_mini_zak_zobraz_clanok1.asp?kotva=k1&skupina=1 (navštívené 9.9.2013)

⁴ Adam Valček, „Tipos stráži opäť Muňkov bývalý asistent,“ SME, 4.9.2012 <http://ekonomika.sme.sk/c/6521822/tipos-strazi-opat-munkov-byvaly-asistent.html> (navštívené 23.8.2013)

⁵ „Corporate governance“ zahŕňa vzťahy medzi manažmentom, predstavenstvom, akcionármi a inými zainteresovanými v chode firmy. Taktiež poskytuje rámec, v ktorom sa stanovujú ciele spoločnosti, prostriedky na ich dosiahnutie a efektívny monitoring. Dobrá správa vedie manažment a predstavenstvo k jednaniu v záujme firmy a jej akcionárov a mala by uľahčovať efektívny monitoring. OECD Principles of Corporate Governance, s.11, dostupné na: www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf (navštívené 23.8.2013)

⁶ OECD Guidelines on Corporate Governance of State-owned Enterprises, dostupné na: www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceofstate-ownedenterprises/34803211.pdf (navštívené 23.8.2013)

s Lemikonom dohodu o urovnání a prevode know-how a zaplatil prvú splátku vo výške 16,6 miliónov EUR.⁷

Proces bol horúcim zemiakom, ktorý si politické tábory medzi sebou pohadzovali a navzájom sa obviňovali. Kvôli tomuto mimosúdne vyrovnaní sa ex-minister financií Ivan Mikloš rozhodol podať trestné oznámenie na šéfa Tiposu Petra Kapustu za schválenie odškodného, pretože malo podľa neho príliš veľký dopad na verejné financie. Bývalý šéf Tiposu Stanislav Žiačik (nominant SDKÚ-DS) zase obvinil ministra financií Jána Počiatka z rozhadzovania peňazí daňových poplatníkov. Ten totiž odsúhlasil Tiposu na splatenie záväzku návratnú finančnú pomoc od štátu vo výške 51 miliónov EUR, ktorá sa mala splácať v priebehu nasledujúcich rokov.⁸ Počiatek odpovedal podaním trestného oznámenia na Mikloša z dôvodu podvodu. Podľa neho mal Mikloš záložný plán, ako sa Tipos môže vyhnúť svojim záväzkom, ktorý bol protizákonný. Taktiež obvinil Mikloša z premárnených príležitostí na urovnávanie sporu skôr a za menšie peniaze.⁹ Ako povedal Počiatek, na „základe opakovaných právnych a ekonomických analýz som presvedčený, že v danom legislatívnom prostredí po rozsudku Najvyššieho súdu bola dohoda o urovnání finančne najvýhodnejším variantom pre daňových poplatníkov. Podpisom dohody musel síce Tipos zaplatiť 1,988 miliardy Sk, tak ako je to napísané v právoplatnom rozsudku, ale zároveň sa zaplatením prvej splátky stal vlastníkom know-how, a Lemikon sa vzdal ďalších nárokov za nežalované práva od roku 2006 až doteraz vo výške najmenej 800 mil. Sk.“¹⁰

To však kauzu neukončilo. Ako náhle začala 28.11.2008 platiť novela Občianskeho poriadku, generálny prokurátor Dobroslav Trnka podal Najvyššiemu súdu mimoriadne dovolanie, kde poukázal na 11 chýb v súdnom procese.¹¹ V novembri 2010 Najvyšší súd znova potvrdil svoje rozhodnutie v prospech Lemikonu.¹² Tipos však podal sťažnosť na Ústavný súd¹³ a ten označil 18.10.2011 rozsudok Najvyššieho súdu za protiústavný. Dôvodom bolo porušenie práva Tiposu na súdnu ochranu, práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi a práva na spravodlivé súdne konanie. Preto Ústavný súd odložil aj vykonateľnosť starších rozsudkov

⁷ Zuzana Petková, "Tipos sa bráni ako pri krachu," SME, 31.3.2011 <http://ekonomika.sme.sk/c/5831766/tiposa-brani-ako-pri-krachu.html> (navštívené 3.9.2013)

⁸ Toto je jeden z prípadov v tejto kauze, kedy sa princípy good corporate governance neporušili. Podmienky pôžičky boli komerčné, Tipos bol požiadany si čo najskôr požičať od bánk, a tak bolo všetko v súlade s bodom IJF OECD Guidelines.

⁹ "Kauza Tipos pokračuje. Padajú trestné oznámenia.," čtk, 23.11.2008 <http://www.sme.sk/c/4189269/kauza-tipos-pokracuje-padaju-trestne-oznamenia.html> (navštívené 30.8.2013)

"Štát dá Tiposu 1,5 miliardy na zaplatenie pohľadávky," čtk, 21.11.2008 <http://www.sme.sk/c/4186160/stat-da-tiposu-15-miliardy-na-zaplatenie-pohladavky.html> (navštívené 30.8.2013)

¹⁰ Ján Počiatek, "Počiatek: Minimalizovali sme škody," Hospodárske noviny, 5.12.2008 <http://hnonline.sk/c1-31239140> (navštívené 30.8.2013)

¹¹ Miroslav Kern, "Trnka vrátil Tipos opäť na súd," SME, 28.1.2009 <http://www.sme.sk/c/4283874/trnka-vratil-tipos-opat-na-sud.html> (navštívené 30.8.2013)

Zuzana Petková, "Tipos sa bráni ako pri krachu," SME, 31.3.2011 <http://ekonomika.sme.sk/c/5831766/tiposa-brani-ako-pri-krachu.html> (navštívené 30.8.2013)

¹² vid. rozsudok Najvyššieho súdu SR 1MObdov/22/2008, dostupný na: www.supcourt.gov.sk/data/att/1941_subor.pdf (navštívené 12.9.2013)

¹³ Zuzana Petková, "Tipos žiadal odklad rozsudku," SME, 2.12.2010 <http://www.sme.sk/c/5665414/tipos-ziadal-odklad-rozsudku.html> (navštívené 30.8.2013)

Ivan Mikloš, "Miliarda sem, miliarda tam," Hospodárske noviny, 5.12.2008 <http://hnonline.sk/c1-31239160> (navštívené 30.8.2013)

Adam Valček, "Kauza Tipos zmrzla na Najvyššom súde," SME, 26.2.2012

<http://ekonomika.sme.sk/c/6275881/kauza-tipos-zmrzla-na-najvyssom-sude.html#ixzz2cWQqX18T> (navštívené 30.8.2013)

v tejto kauze.¹⁴ Celý proces sa tak začal odznova a ku dnešnému dňu nie je ukončený.¹⁵ V čom je táto kauza z hľadiska politickej korupcie podstatná?

Identifikovali sme tri hlavné problémy, ktoré nie sú podľa nás v súlade s dobrou správou štátu i samotnej spoločnosti Tipos. V prvej kapitole sa pozeráme na možné osobné záujmy politikov a ich kontakty s finančnými skupinami a právnickými firmami. Druhá kapitola približuje protiústavné výmeny sudcov počas súdneho procesu s Tiposom. Kapitoly 3 a 4 prechádzajú od štátnych inštitúcií priamo k Tiposu a pozerajú sa na dary, sponzorstvo a hospodárenie s peniazmi. V závere sme zosumarizovali najdôležitejšie zistenia a predstavili niekoľko odporúčaní.

1. OSOBNÉ ZÁUJMY POLITICKÝCH ELÍT?

V tejto časti sa venujeme konexiám (prepojeniam), ktoré majú slovenské politické elity na finančné skupiny a právnické firmy a súvisia s kauzou Tipos.

V prvom rade je to neštandardné správanie ministra financií Počiatka v súvislosti s mimosúdnou dohodou. Ministerstvo financií odďaľovalo zverejnenie zmluvy medzi Tiposom a Lemikon Ltd. hoci ho ku zverejneniu zaviazal parlament, ako aj Zákon o slobodnom prístupe k informáciám.¹⁶ Podľa OECD by taktiež mala každá, štátom vlastnená spoločnosť zverejňovať informácie týkajúce sa materiálnych vecí a oblastí, ktoré sú pre širokú verejnosť a štát veľmi dôležité („of significant concern“).¹⁷ Podľa právniky Lemikonu Tomáša Rybára to bol však práve Tipos, ktorý do zmluvy pridal záväzok mlčanlivosti.¹⁸ Minister financií Počiatek nedokázal vysvetliť prečo nemohol zmluvu ihneď zverejniť. Hoci sa vyjadril, že MF SR čaká na súhlas Lemikonu k zverejneniu, Rybár o žiadnej podobnej žiadosti nevedel.¹⁹ Po následnom zverejnení zmluvy sa stala terčom kritiky za jej nevýhodnosť od právnikov²⁰ i opozície.²¹ TIPOS sa zaviazal vzdať sa akéhokoľvek konania, ktoré by ohrozilo účel dohody²² a v prípade každého porušenia zaplatiť pokutu 400 000 000,- Sk do 1 dňa po porušení. Podpisom dohody Tipos taktiež uznal výšku pokuty za primeranú.²³ Okrem takýchto nevýhodných klauzúl komplikuje celú situáciu aj fakt, že firma Lemikon má nejasnú vlastnícku štruktúru, ktorá sťažuje zistiť, s kým vlastne štát jedná. To predstavuje

¹⁴ vid'. rozsudok Ústavného súdu SR III. ÚS 212/2011-140, dostupný na: <http://portal.concourt.sk/pages/viewpage.action?pageId=1277961> (navštívené 30.8.2013)

¹⁵ Adam Valček, „Ústavný súd: Najvyšší súd nerozhodoval o Tipose spravodlivo,“ SME, 20.10.2011

<http://ekonomika.sme.sk/c/6105840/ustavny-sud-najvyssi-sud-nerozhodoval-o-tipose-spravodlivo.html> (navštívené 30.8.2013)

¹⁶ Zákon č. 211/2000 Z.z. § 3, dostupný na:

http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_mini_zak_zobraz_clanok1.asp?kotva=k1&skupina=1 (navštívené 4.9.2013)

V dohode sa píše, že všetky informácie uvedené v dohode sú dôverné, a tak viazané mlčanlivosťou, iba ak by zo všeobecne záväzných predpisov vyplývalo inak (par.VIII)1)). Zákon č. 211/2000 Z.z. však označuje za povinne zverejňovanú zmluvu každú zmluvu, ktorá sa týka nakladania s majetkom štátu (par.5a)1)). Obsah dohody sa taktiež nedá považovať za utajovanú skutočnosť (par.8) alebo obchodné tajomstvo (par.10).

¹⁷ OECD Guidelines, bod V)E, obzvlášť V)E5

OECD Principles, bod V)A

¹⁸ „Dohoda o urovnaní a o prevode know-how,“ čl. VIII, 19.11.2008 [i.sme.sk/cdata/0/42/4204270/tipos.pdf](http://www.sme.sk/cdata/0/42/4204270/tipos.pdf) (navštívené 28.8.2013)

¹⁹ Marek Vagovič, „Vítok advokát tvrdí, že utajiť zmluvu chcel Tipos,“ SME, 29.11.2008 <http://www.sme.sk/c/4199149/vitkov-advokat-tvrdi-ze-utajit-zmluvu-chcel-tipos.html> (navštívené 30.8.2013)

²⁰ Vanda Vavrová, „V zmluve sú skryté ďalšie miliardy,“ Pravda, 3.12.2008 <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/159793-v-zmluve-su-skryste-dalsie-miliardy/> (navštívené 30.8.2013)

²¹ „SDKÚ: Tipos je tunel ako Mexico City,“ SITA, Pravda.sk 2.12.2008 <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/159787-sduku-tipos-je-tunel-ako-mexiko-city/> (navštívené 30.8.2013)

²² Dohoda čl.V)5)a

²³ Dohoda čl. VII)3)

značný problém z hľadiska transparentnosti rokovania a nakladania s verujúcimi zdrojmi. Zistilo sa, že firma Lemikon má schránku na Cypre a v Lichtenštajnsku a v kniežatstve sídli na tej istej adrese ako niektoré firmy úzko spojené so skupinou J&T.²⁴ Návšteva Počiatka na jachte J&T v Monaku v júni 2008 sa v médiách uvádzala hlavne v spojitosti s únikom konverzného kurzu koruny.²⁵ Napriek formálnemu nepotvrdeniu úniku informácií, samotná skutočnosť poukazuje na pravdepodobne dôverné prepojenie Počiatka s J&T. Podľa dostupných informácií sa nedá zistiť, či je J&T s Lemikomom prepojené. Ak však štát uzatvára zmluvy s firmami, u ktorých sa nedajú ľahko zistiť vlastníci, vynára sa podozrenie, na koľko je takéto konanie v záujme verejnosti a štátu. Celá kauza s jachtou navyše zdiskreditovala ministra Počiatka, keďže nedokázal vysvetliť, čo na jachte v Monaku robil. Napriek tomu ho premiér Fico podržal v pozícii ministra.²⁶

V druhom rade ilustruje možnú zaujatosť Ministerstva financií SR v tejto kauze aj prepojenie vtedajšieho štátneho tajomníka ministerstva Petra Kažimíra (Smer) s právnickou firmou SCHUBERT & partners s.r.o.. Táto firma, pre ktorú Kažimír pracoval od roku 1993 do 1995, totiž zastupovala Športku v spore s Tiposom. Tipos, na druhej strane, začal využívať po nástupe prvej Ficovej vlády služby kancelárie Majeriková-Košťal-Turčan & Partners s.r.o., s ktorou v minulosti spolupracoval minister vnútra Róbert Kaliňák,²⁷ podpredseda Smeru a jeden z jeho najvplyvnejších členov. Po kauze s jachtou práve on prehovára Fica, aby Počiatka, s ktorým má výborné vzťahy, nevyhodil z pozície ministra.²⁸ Obaja totiž spolu podnikali od roku 2000 a bol to Kaliňák, ktorý údajne nahovoril Počiatka, aby sa dal na politickú kariéru. Počiatek sa stal ministrom financií namiesto tieňového ministra Smeru Igora Šulaja.²⁹ Zaujímavý je aj fakt, že Počiatek s Kaliňákom sú prepojení aj s JUDr. Jánom Košťalom z vyššie spomínanej právnickej firmy. Všetci traja boli aktívni vo firme Business Park Bratislava a.s. (od roku 2004 JARABINY a.s.). Kaliňák bol v roku 2002 predsedom predstavenstva a Počiatek pôsobil v predstavenstve od roku 2002 do 2004. Košťal bol členom dozornej rady od 2002 do 2004.³⁰ Všetci teda pôsobili v jednej firme pred nástupom prvej Ficovej vlády a pred tým, než Tipos zazmluvnil kanceláriu Majeriková-Košťal-Turčan & Partners. Ako sa vyjadril Ivan Mikloš, Tipos zastúpený ešte predošlou právnickou kanceláriou po rozhodnutí krajského súdu ihneď podal odvolanie. Po rozhodnutí Najvyššieho súdu však Tipos v zastúpení kancelárie Majeriková-Košťal-Turčan & Partners už nevyužil právo podať podnet na mimoriadne dovolanie. Kaliňák tvrdil, že pre túto právnickú kanceláriu nikdy nepracoval, avšak v jeho životopise na oficiálnej stránke ministerstva je uvedená. Pôsobil v

²⁴ Adam Valček, "Chyby súdu pomáhali Lemikonu," SME, 6.11.2011 <http://ekonomika.sme.sk/c/6129100/chyby-sudu-pomahali-lemikonu.html> (navštívené 12.9.2013)

²⁵ Iveta Radiová, "Počiatek vysvetľoval jachtu v Monaku," Hospodárske noviny, 18.6.2008 http://hnonline.sk/2-25570630-k02000_d-82 (navštívené 12.9.2013)

²⁶ Miroslav Kern, "Počiatek výlet za J&T prežije," SME, 25.6.2008 <http://www.sme.sk/c/3945309/pociatek-vylet-za-it-prezije.html> (navštívené 3.9.2013)

²⁷ Miroslav Kern, "Štátny tajomník Kažimír pracoval pre právnikov protistrany Tiposu," SME, 6.12.2008 <http://www.sme.sk/c/4210705/statny-tajomnik-kazimir-pracoval-pre-pravnikov-protistrany-tiposu.html> (navštívené 3.9.2013)

²⁸ Miroslav Staník, "Počiatek s J&T nebol prvýkrát," SME, 20.6.2008 <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/pociatek-it-nebol-prvykrat.html> (navštívené 9.9.2013)

²⁹ Marián Leško, "Šancu odísť Ján Počiatek nevyužil," SME, 20.6.2008 <http://www.sme.sk/c/3937886/sancu-odist-jan-pociatek-nevyuzil.html> (navštívené 11.9.2013)

³⁰ Foaf.sk, "Business Park Bratislava a.s.," dostupné na: <http://foaf.sk/firmy/237988> (navštívené 3.9.2013)
Obchodný register Slovenskej republiky, "JARABINY a.s.," dostupné na: <http://orsr.sk/vypis.asp?ID=34805&SID=2&P=1> (navštívené 9.9.2013)

nej ako koncipient v období 1995-1999.³¹ Takéto nepravdivé výroky a prepojenia medzi Počiatkom, Kažimírom a Kaliňákom podkopávajú ich dôveryhodnosť a poukazujú na náznak možného konfliktu záujmov (vid'. grafika 1). Kaliňákové a Kažimírove pôsobenie v právnických kanceláriách pracujúcich na kauze Tipos, Kaliňákové a Počiatkove podnikateľské vzťahy s právnikom Košťalom a rozhodnutie jeho firmy nepodať podnet na mimoriadne dovolanie otvárajú možnosť, že tieto právnické spoločnosti mohli byť štátom priamo ovplyvňované vo svojich rozhodnutiach.

2. PROBLÉMY V JUSTÍCIÍ

Závažným prešľapom bola aj kauza okolo sudcov na Najvyššom súde a ich rozhodovanie. Ústava SR garantuje nezávislé a nestranné súdy.³² Zákon o súdoch v podobnom zmysle stanovuje predsedovi súdu, aby voči sudcom súdu pristupoval nezaujato a nenechal sa ovplyvniť osobnými záujmami alebo záujmami politických strán.³³ Predseda Najvyššieho súdu Štefan Harabin však počas procesu vymenil troch sudcov (JUDr. Zuzanu Ďurišovú, JUDr. Janu Zemaníkovú a JUDr. Petra Dukesa) - na vynesenie rozsudku sú potrebné minimálne 3 z 5 hlasov.³⁴ Takéto prerozdeľovanie sa však podľa zákona môže diať len pomocou elektronickej podateľne. Ako poukazovala Aliancia Fair-play v sťažnosti ex-ministerke spravodlivosti Žitňanskej, porušenie práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR) spôsobuje nezákonnosť rozhodnutí, čo môže viesť k nutnosti znovu rozhodovať v stovkách konaní. Harabin sa navyše vo vrcholnej sudcovskej pozícii dopustil tohto konania opakovane, ignorujúc názory Sudcovskej rady Najvyššieho súdu a dotknutých sudcov.³⁵ Ústavný súd v roku 2011 vyhlásil tento postup za protiústavný: „Zákon nepočíta so zmenou rozvrhu práce z iných ako zákonných dôvodov, a to dokonca s takými dôsledkami, že dôjde k podstatnej zmene v obsadení senátu v už pridelenej veci. Takéto zmeny v rozvrhu práce by sa dali označiť prinajmenšom za účelové...“³⁶ Ústavný súd taktiež poukázal na viaceré chyby v rozsudku Najvyššieho súdu, ktorý bol podľa nich spracovaný „neprimerane zjednodušene.“ Medzi hlavné nedostatky patrilo použitie neprimeraných právnych noriem, nesprávne aplikované zákony a mnohé podstatné právne otázky neboli zodpovedané. Ignorovanie niektorých dôkazov v prospech Tiposu tak viedlo k zrušeniu rozsudku Najvyššieho súdu, ktorý bude musieť znova posúdiť mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora.³⁷

³¹ „Mikloš viní v kauze Tipos Počiatka s Kaliňákom,“ eko, Pravda, 26.11.2008 <http://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/189542-miklos-vini-v-kauze-tipos-pociatka-s-kalinakom/> (navštívené 3.9.2013)

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, „Podpredseda vlády a minister vnútra SR Robert Kaliňák,“ dostupné na: <http://www.minv.sk/?minister-vnutra-Robert-Kalinak> (navštívené 3.9.2013)

³² Ústava SR, čl. 141, dostupné na: <http://www.slpk.sk/dokumenty/ustava.pdf> (navštívené 28.8.2013)

³³ Predpis č. 757/2004 Z. z. Zákon o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov §42(2)(b),(c), dostupné na: http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_mini_zak_zobraz_clanok1.asp?kotva=k1&skupina=1 (navštívené 4.9.2013)

³⁴ Adam Valček, „Sudkyňa: Harabin sa mstí,“ SME, 7.11.2011 <http://www.sme.sk/c/6130735/sudkyna-harabin-sa-msti.html> (navštívené 28.8.2013)

³⁵ List z 16.9.2010 ministerke spravodlivosti, „Podnet na podanie disciplinárneho návrhu,“ dostupný na: www.fair-play.sk/pdf/100912%20disciplinarny%20podnet_f.pdf (navštívené 26.8.2013)

³⁶ Adam Valček, „Tipos môže položiť Harabina,“ SME, 6.11.2011 <http://ekonomika.sme.sk/c/6129101/tipos-moze-polozit-harabina.html> (navštívené 26.8.2013)

³⁷ Miroslav Kern, „Trnka vrátil Tipos opäť na súd,“ SME, 28.1.2009 <http://www.sme.sk/c/4283874/trnka-vratil-tipos-opat-na-sud.html> (navštívené 26.8.2013)

Ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská (SDKÚ-DS) požadovala za tieto neodôvodnené výmeny sudcov v senátoch Harabinovo dočasné odvolanie z funkcie.³⁸ Napriek tomu však Harabin na svojej pozícii stále sedí. V tejto súvislosti je teda vhodné položiť si otázku, kto je Štefan Harabin a prečo by sa snažil riskovať svoju stoličku ovplyvňovaním rozsudku v kauze Tipos. Predtým než bol znovu zvolený³⁹ ako predseda Najvyššieho súdu za pochybných okolností⁴⁰ pôsobil Štefan Harabin od roku 2006 do 2009 ako minister spravodlivosti za ĽS-HZDS vo vláde s SNS a SMER-SD. Harabin nebol teda nestranným ministrom, ale ako nominant ĽS-HZDS, podpredseda vlády a minister spravodlivosti sa plne podieľal na formovaní politiky v krajine.⁴¹ To znamená pravidelné kontakty so stranou SMER a poznatky o politických problémoch, vrátane Tiposu. Nech už sú ich motívy akékoľvek, faktom zostáva, že Počiatek presadil mimosúdne vyrovnanie ako najlepšiu možnosť a Štefan Harabin neskôr manipuláciou zostavy senátu Najvyššieho súdu pravdepodobne ovplyvnil rozsudok v prospech Lemikonu. Nedôveru voči nestrannému a čisto profesionálnemu prístupu Harabina ku kauze Tipos zvyšujú aj jeho predošlé skutky. Ako predseda Najvyššieho súdu v rokoch 2001 a 2002 udelil premrštené odmeny mnohým sudcom. Hneď po nástupe na post ministra spravodlivosti odvolal viacerých predsedov krajských a okresných súdov, ktorý následne čelili disciplinárnym konaniam. V máji 2009 docielil na Ústavnom súde zrušenie Špeciálneho súdu, ktorý rozhodoval v prípadoch týkajúcich sa korupcie alebo organizovanej kriminality. Taktiež mal podľa dostupných informácií kontakt s Bakim Sadikim, údajnou hlavou drogovej mafie, ktorý bol v roku 1996 odsúdený za nelegálne ozbrojovanie a colný delikt.⁴² Mnohými je obviňovaný z autokratického výkonu funkcie, preto neprekvapuje, že medzi odvolanými zo senátu rozhodujúcim v prípade Tipos bola aj Zuzana Ďurišová. Je totiž jednou zo štyroch sudcov a sudkýň, ktorí podpísali ústavnú sťažnosť proti zvoleniu Harabina do funkcie predsedu Najvyššieho súdu.⁴³ Napriek tomu, že medzi Harabinom a Počiatkom (a ani Kaliňákom alebo Kažimírom) podľa dostupných informácií neexistujú žiadne nadštandardné osobné či podnikateľské vzťahy, spôsob, akým sa Štefan Harabin angažoval v danej kauze, zostáva nejasný a veľmi podozrivý. Podobné konanie nie je v súlade s funkciou predsedu Najvyššieho súdu a môže vyvolávať dojem účelového zasahovania s cieľom dosiahnuť mocenský alebo iný prospech.

3. POLITICKÉ DARY A SPONZORING?

Počas tohto obdobia došlo ešte k viacerým mini-kauzám, ktoré síce s kauzou Tipos priamo nesúvisia, no poukazujú na možný vplyv osobných a politických záujmov na rozhodnutia

³⁸ Adam Valček, "Harabinovi hrozí strata funkcie," SME, 28.11.2011 <http://www.sme.sk/c/6158110/harabinovi-hrozi-strata-funkcie.html> (navštívené 26.8.2013)

³⁹ Harabin bol vo funkcii predsedu Najvyššieho súdu už v období 1998-2003. Červená pre Harabina, "O Harabinovi," Aliancia Fair-play, dostupné na: <http://www.cervenapreharabina.sk/index.php?page=harabin> (navštívené 2.9.2013)

⁴⁰ Vid' ústavná sťažnosť sudcov Najvyššieho súdu SR proti zvoleniu Harabina do funkcie predsedu, dostupné na: ekonomika.etrend.sk/fileadmin/user_upload/dokumenty/staznost_vozar.doc (navštívené 26.8.2013)

⁴¹ "... v tomto duchu (ako nominanta ĽS-HZDS) ho nielen prezentovali masovokomunikačné prostriedky, ale aj vnímala verejnosť. V žiadnom prípade v tejto politickej funkcii nevystupoval z pozície sudcu. Vysoký počet zámerov, aktivít a vyhlásení spojených s jeho osobou bol v tomto období rokov 2006 až 2009 ponúkané na internetovej stránke tohto politického subjektu (www.hzds.sk) ako prirodzená súčasť činnosti tejto politickej strany, čo nutne muselo vyvolávať u jednotlivca dojem, že JUDr. Štefan Harabin realizuje zábery a pokyny, resp. koná v súlade s politickým programom tohto politického subjektu, s ktorým sa personálne stotožnil." Ústavná sťažnosť sudcov Najvyššieho súdu SR proti zvoleniu Harabina do funkcie predsedu, s.11.

⁴² Červená pre Harabina, "O Harabinovi," Aliancia Fair-play, dostupné na: <http://www.cervenapreharabina.sk/index.php?page=harabin> (navštívené 27.8.2013)

⁴³ Adam Valček, "Sudkyňa: Harabin sa mstí," SME, 7.11.2011 <http://www.sme.sk/c/6130735/sudkyna-harabin-sa-msti.html> (navštívené 28.8.2013)

podniku, a teda porušovanie dobrých praktík v danej oblasti. V nasledujúcich dvoch častiach bude ilustrovaná dôležitosť politických známostí prípadmi sponzorských darov Tiposu a hospodárenia s finančnými prostriedkami spoločnosti. Predstavenstvo Tiposu bolo vždy pod politickou kontrolou (pozri tabuľku 1).⁴⁴ Akcionár (teda štát) vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia,⁴⁵ ktoré volí a odvoláva členov predstavenstva (vrátane predsedu – generálneho riaditeľa) a to isté platí pre členov a predsedu dozornej rady s výnimkou členov volených zamestnancami Tiposu.⁴⁶ Ministerstvo financií má práva jediného akcionára a minister financií sa preto osobne zúčastňuje na valnom zhromaždení.⁴⁷ Zhromaždenie má taktiež právomoc určovať odmeny členov predstavenstva a dozornej rady.⁴⁸ Zaujímavé je, že návrh pravidiel odmeňovania členov orgánov spoločnosti predkladá valnému zhromaždeniu samotné predstavenstvo.⁴⁹ Toto je problematické, ak sú štát, cez ministerstvo financií a predstavenstvo politicky previazané, ako je tomu v tomto prípade.

Do predstavenstva sa po páde Radičovej vlády vrátili traja politickí nominanti Smeru - Ladislav Kriška, Ján Barczy a Ivan Litvaj. Všetci sa pritom podieľali na podpise mimosúdnej dohody medzi Lemikonom a Tiposom.⁵⁰ Okrem top manažmentu sa dôležitosť politickej príslušnosti dá ilustrovať aj na finančných daroch a zmluvách, hoci zmluvné strany váhu akýchkoľvek politických konexií popierajú. Pri nasledujúcich dvoch prípadoch je však veľmi pravdepodobné, že sa vedenie prevínilo voči zásadám OECD, ktoré žiadajú členov predstavenstva, aby konali v „najlepšom záujme spoločnosti“ a s „vysokými etickými štandardmi.“⁵¹

Prvý prípad pochádza z čias Miloša Roneca, ktorý Tipos riadil za ministra Mikloša. Najprv z predstavenstva odišiel Stanislav Žiačik, lebo posunul propagáciu vianočnej lotérie spriaznenej firme.⁵² V roku 2012 sa prevalila ďalšia kauza, keď Tipos daroval občianskemu združeniu tenistky Dominiky Cibulkovej 70-tisíc EUR. Združenie je registrované na adrese Cibulkovej mamy, bývalej poslankyne a členky SDKÚ, ktorej známy je Günther Furin, vtedajší člen predstavenstva Tiposu.⁵³ Aj keď v zmluve sa vymenúvajú aktivity združenia, ako sú podpora bývalých športovcov, vydanie knihy či podpora športových sústreduí,⁵⁴ faktom je, že v čase udelenia daru organizácia ešte nemala vlastnú históriu činnosti (inými

⁴⁴ Podľa OECD Guidelines má štát v prípade, že je jediný vlastník, plné právo nominovať a voliť členov predstavenstva. Mal by sa však vyhnúť voľbe príliš veľa ľudí zo štátnej správy. Niektoré krajiny sa dokonca rozhodli nevoliť členov z vlastníckeho subjektu (v tomto prípade Ministerstvo financií) alebo iných verejných funkcionárov. (Guidelines bod II(C)) V prípade Tiposu bola priama afilácia s vládnuou stranou zistená len niektorým členom predstavenstva (napr. Günther Furin, Peter Kapusta, Stanislav Žiačik) PreRUŽINOV, "Günther Furin," dostupné na: http://www.preruzinov.sk/author/gunther_furin/ (navštívené 9.9.2013) Karlova Ves, "Hlasovania 10. mimoriadneho MiZ 11.6.2013," dostupné na: <http://www.karlovaves.sk/hlasovania-10-mim-miz-2013> (navštívené 9.9.2013)

⁴⁵ Stanovy spoločnosti Tipos, čl. 6, par. 2)

⁴⁶ Stanovy spoločnosti Tipos, čl.8, par. 1)c-e)

⁴⁷ Stanovy spoločnosti Tipos, čl.8, par. 2)

⁴⁸ Stanovy spoločnosti Tipos, čl 8, par. 1)i)

⁴⁹ Stanovy spoločnosti Tipos, čl 10, par. 1)g)2.

⁵⁰ Adam Valček, "Tipos stráži opäť Muňkov bývalý asistent," SME, 4.9.2012 <http://ekonomika.sme.sk/c/6521822/tipos-strazi-opat-munkov-byvaly-asistent.html> (navštívené 23.8.2013)

⁵¹ OECD Principles VI)A,C

⁵² Matúš Burčík, "Žiačik ide príkladom pre koalíciu," SME, 28.9.2010 <http://www.sme.sk/c/5568523/ziacik-ide-prikladom-pre-koaliciu.html> (navštívené 3.9.2013)

⁵³ Mária Mihaliková, "Tipos platil Cibulkovej aj po reklame," SME, 1.4.2012 <http://www.sme.sk/c/6322948/tipos-platil-cibulkovej-aj-po-reklame.html> (navštívené 23.8.2013)

⁵⁴ Centrálny register zmlúv, "Darovacia zmluva medzi Tipos a.s. a Aby hviezdy nehasli, občianske združenie," dostupné na: crz.gov.sk/index.php?ID=603&doc=451303&text=1 (navštívené 29.8.2013)

slovami, nič nedokázala) a nemala ani svoju vlastnú internetovú stránku.⁵⁵ Dnes existujúca internetová stránka taktiež neposkytuje veľa informácií. Nie je na nej uvedené žiadne telefónne číslo ani kontaktná osoba; kontakt je možný len cez e-mail alebo vyplnením formuláru.⁵⁶ Predsedníčka združenia, Cibulkovej kamarátka a basketbalistka Bronislava Borovičková, ktorá aj podpísala darovaciu zmluvu, je zároveň registrovaná ako spoločníčka v dvoch firmách – IRIS GROUP s.r.o. a CLIX s.r.o. Tie boli zapísané do obchodného registra 1.1. resp. 23.6.2012,⁵⁷ teda tesne pred a po podpísaní darovacej zmluvy s Tiposom 23.3.2012. Zatiaľ čo na IRIS GROUP sa aspoň dá nájsť telefónny kontakt, CLIX s.r.o. je bez kontaktu a bez existujúcej internetovej stránky. V obchodnom registri má uvedenú sprostredkovateľskú činnosť v oblasti obchodu a služieb; činnosť podnikateľských, organizačných a ekonomických poradcov; vedenie účtovníctva; organizovanie kultúrnych podujatí; počítačové služby; upratovacie služby atď.⁵⁸ Chýbajúce informácie, ako ohľadne občianskeho združenia, tak aj firmy CLIX, predstavujú problém z hľadiska dôveryhodnosti. Kontrole NKÚ sa tento dar taktiež nepozdával. Vytkla Tiposu, že žiadatelia o dar boli založení menej ako jeden rok od poskytnutia daru. Táto darovacia zmluva navyše nespĺňala podmienky vzoru darovacej zmluvy. Ako konštatuje NKÚ: „Takýto postup nie je v súlade s jedným zo základných hodnotových pilierov Dlhodobej koncepcie rozvoja spoločnosti TIPOS, a. s., ktorou je transparentnosť, pretože negatívne vplyva na dôveryhodnosť procesov uplatňovaných v oblasti poskytovania darov....“⁵⁹

Podobný prípad je aj sponzoring slovenského hokeja, ktorý je spojený s podnikateľom Jurajom Širokým. Tipos v minulosti uzavrel zmluvy s hokejovým klubom HC Slovan, v ktorého dozornej rade Široký sedel v roku 2010 (momentálne prezident klubu). Reklamnú zmluvu mal Tipos taktiež so Slovenským zväzom ľadového hokeja, kde bol Široký prezidentom od roku 1998 do 2011. Podľa dostupných informácií má so stranou Smer a s mnohými členmi slovenskej politickej špičky od prezidenta Gašparoviča po premiéra Fica dobré vzťahy.⁶⁰ Široký sedí aj v predstavenstve Váhostavu, ktorý stavia časť slovenských diaľnic. Ako informoval denník SME, v poslednom čase vyhral najviac obstarávaní na výstavbu úsekov diaľnic, aj keď nie vždy ponúkol najlacnejšiu ponuku.⁶¹ Počas prvej Ficovej vlády Tipos zaplatil Slovanu za reklamné partnerstvo viac ako 2,2 milióna EUR, zatiaľ čo za vlády Radičovej Tipos presunul podporu z klubov na športové zväzy.⁶² Dňa 14.6.2013 TIPOS uzatvoril novú zmluvu o partnerstve s HC Slovan na 1 080 000 EUR.⁶³ Spôsob, akým sa

⁵⁵ Mária Mihaliková, "Tipos platil Cibulkovej aj po reklame," SME, 1.4.2012 <http://www.sme.sk/c/6322948/tipos-platil-cibulkovej-aj-po-reklame.html> (navštívené 23.8.2013)

⁵⁶ Aby hviezdy nehasli, "Kontakt," dostupné na: <http://www.abyhviezdynehasli.sk/kontakt/> (navštívené 29.8.2013)

⁵⁷ Obchodný register SR, "IRIS GROUP s.r.o.," dostupné na: <http://www.orsr.sk/vypis.asp?ID=222479&SID=7&P=0> (navštívené 29.8.2013)

Obchodný register SR, "CLIX, s.r.o.," dostupné na: <http://www.orsr.sk/vypis.asp?ID=238243&SID=2&P=0> (navštívené 29.8.2013)

⁵⁸ Obchodný register SR, "CLIX, s.r.o.," dostupné na: <http://www.orsr.sk/vypis.asp?ID=238243&SID=2&P=0> (navštívené 29.8.2013)

⁵⁹ Protokol s.32, 14-16

⁶⁰ "Juraj Široký (56): Majster štátnych trendov," Plus 7 dní, 8.11.2010 <http://www.pluska.sk/slovensko/najvplyvneisi/biznis/juraj-siroky-56-majster-statnych-tendrov.html> (navštívené 29.8.2013)

Marek Vagovič, "Cez Smer má vplyv niekoľko podnikateľov," SME, 24.9.2007 <http://www.sme.sk/c/3501049/cez-smer-ma-vplyv-niekolko-podnikatelov.html> (navštívené 29.8.2013)

⁶¹ Daniela Krajanová, "Troch lacnejších vyhodili a diaľnicu ponúkli Širokému," SME, 7.2.2013 <http://ekonomika.sme.sk/c/6695167/troch-lacnejших-vyhodili-a-dialnicu-ponukli-sirokemu.html> (navštívené 29.8.2013)

⁶² Miroslav Kern, "Slovan žije aj zo štátnych peňazí. Sponzoruje ho Transpetrol, pridá sa zrejme aj Tipos," SME 17.2.2013 http://sport.sme.sk/c/6705787/slovan-zije-aj-zo-statnych-penazi-sponzoruje-ho-transpetrol-prida-sa-zrejme-aj-tipos.html?utm_source=link&utm_medium=rss&utm_campaign=rss (navštívené 29.8.2013)

⁶³ Centrálny register zmlúv, "Zmluva o partnerstve pre projekt "HC Slovan Bratislava sezóna 2013/2014", " dostupné na: <http://crz.gov.sk/index.php?ID=941779&l=sk> (navštívené 29.8.2013)

niektoré z týchto zmlúv uzatvárali, sú pochybné. Napríklad, zatiaľ čo Slovnaft a Orange nakupovali reklamu priamo od marketingu Slovenského zväzu ľadového hokeja, Tipos išiel cez sprostredkovateľskú firmu Surco-Marketing s.r.o., ktorá podnikala hlavne v stavebníctve a doprave. Jej konateľ nevedel a nechcel vysvetliť, ako sa jeho firma k tejto zákazke týkajúcej sa marketingu dostala.⁶⁴ Hoci hovorkyňa Tiposu v roku 2010 prisľúbila väčšiu transparentnosť a verejné zverejňovanie zmlúv,⁶⁵ v centrálnom registri zmlúv ani na stránke Tiposu sa žiadne zmluvy medzi Tiposom a SZLH nenachádzajú. Dôvodom je podľa hovorca spoločnosti vtedajšia legislatíva, ktorá vyžadovala, aby Surco-Marketing dal súhlas na ich zverejnenie, ktorý ale Tipos nedostal.⁶⁶ Posledná zmluva s HC SLOVAN je však už zverejnená.⁶⁷

4. NAKLADANIE S FINANČNÝMI PROSTRIEDKAMI

Rovnako sa vynára aj otázka akú rolu hrajú súkromné a politické záujmy predstavenstva spoločnosti pri hospodárení s prostriedkami Tiposu. Podľa OECD Guidelines má predstavenstvo konať v najlepšom záujme spoločnosti,⁶⁸ no ako ukazujú médiá i správy NKÚ, nie je to vždy tak. Navyše podľa dostupných mediálnych informácií je len zriedkakedy vyvodená zodpovednosť za nehospodárne spravovanie spoločnosti.⁶⁹ Tipos bol napríklad usvedčený z prehnaných nákladov za e-aukcie, ktoré viedli k predraženiu o tisícky eur. V tejto súvislosti sa spomína firma WELL management s.r.o., ktorá pre Tipos za Ronecových čias robila viacero aukcií. Medzi inými Tipos zaplatil tejto firme 147 424 EUR za aukciu na obstarávanie mediálneho plánu. Iné štátne spoločnosti a inštitúcie pritom platia podstatne menšie sumy – Ministerstvo zdravotníctva platí napríklad len 70 EUR za aukciu.⁷⁰ Úzky kontakt WELL Management na bývalú vládu nie je dokázaný, ale existuje určitá spojitosť. Konateľ WELL Management Ľuboš Babarík je totiž na kandidátskej listine hnutia Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OLaNO) Igora Matoviča.⁷¹ Ten sedel v parlamente od júla 2010 do februára 2011 ako poslanec za vládnú stranu Sloboda a solidarita (SaS) a následne ako nezávislý poslanec.⁷²

Ďalšou kauzou sú aj protizákonne zatajené prémie zo zisku tesne pred voľbami.⁷³ Už v roku 2005 Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti NKÚ hovorila o nedostatkoch v oblasti

⁶⁴ Zuzana Petková, "Tipos dotoval Širokého hokej," SME, 16.10.2010 <http://www.sme.sk/c/5596233/tipos-dotoval-sirokeho-hokej.html> (navštívené 29.8.2013)

⁶⁵ Zuzana Petková, "Tipos dotoval Širokého hokej," SME, 16.10.2010 <http://www.sme.sk/c/5596233/tipos-dotoval-sirokeho-hokej.html> (navštívené 29.8.2013)

⁶⁶ Osobná korešpondencia s Mgr. Rastislavom Čepem, hovorcem Tiposu, 30.8.2013

⁶⁷ Centrálny register zmlúv, "Zmluva o partnerstve pre projekt "HC Slovan Bratislava sezóna 2013/2014", dostupné na: <http://crz.gov.sk/index.php?ID=941779&l=sk> (navštívené 3.9.2013)

⁶⁸ OECD Guidelines bod VI)a)

⁶⁹ Jeden príklad je už spomínaná vianočná lotéria, aj keď v tomto prípade Žiačik odstúpil dobrovoľne. Najnovšia správa NKÚ zase kryla obdobie 2011 a prvý polrok 2012. Súčasnú vedenie Tiposu však v aktuálnom zložení nastúpilo až 3.9.2012. Minister financií Kažimír síce odôvodnil zmenu vedenia v roku 2012 uzatváraním partnerských zmlúv aj po voľbách a udeľovaním odmien ("Kažimír odvolal šéfa Tiposu," SITA, 12.4.2012 <http://firmy.etrend.sk/firmy-nefinancny-sektor/kazimir-odvolal-sefa-tiposu.html> (navštívené 9.9.2013)), no v tomto prípade hrajú určitú rolu aj politické motivácie, keďže sa predstavenstvá striedajú vždy po voľbách (viď. tabuľka 1).

⁷⁰ Miroslav Kern, "Za aukcie platil Tipos desaťtisíce, ale ide to aj za stovku," SME, 22.1.2013 <http://www.sme.sk/c/6676780/za-aukcie-platil-tipos-desattisice-ale-ide-to-aj-za-stovku.html> (navštívené 29.8.2013); Protokol strana 21-23, 33

⁷¹ Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti, "Ľuboš Babarík, Ing." <http://obycajniludia.sk/lubos-babarik/> (navštívené 4.9.2013)

⁷² Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti, "Igor Matovič Mgr." <http://obycajniludia.sk/igor-matovic/> (navštívené 4.9.2013)

⁷³ Mária Mihaliková, "Tipos tají, ako delil peniaze zo zisku," SME, 15.4.2012 <http://www.sme.sk/c/6339298/tipos-taji-ako-delil-peniaze-zo-zisku.html> (navštívené 29.8.2013)

uzatvárania zmlúv o výkone funkcie a odmeňovania členov orgánov spoločnosti.⁷⁴ Kontrola NKÚ v roku 2012 poukázala na tie isté nedostatky – nezákonné uzatvorenie príloh k zmluvám o výkone funkcií, prekročenie priemernej mesačnej odmeny, vyplatenie mimoriadnej odmeny generálnemu riaditeľovi a vyplatenie nadmernej tantiémy.⁷⁵ Tieto pochybenia sa dajú taktiež hodnotiť ako v rozpore s OECD Guidelines, podľa ktorých majú platobné schémy podporovať dlhodobý záujem spoločnosti a spôsob odmeňovania (remuneration policies) sa má zverejňovať.⁷⁶ V marci 2011 vláda schválila nové pravidlá výberu, riadenia a odmeňovania zástupcov štátu v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu,⁷⁷ ktoré by mali priniesť viac poriadku do udeľovania odmien a preniesť usmernenia OECD do praxe aj na Slovensku.⁷⁸ Tipos na svojom valnom zhromaždení tieto pravidlá schválil,⁷⁹ bude teda zaujímavé sledovať aj ich implementáciu.

ZÁVER

V čom sa dá poučiť z tejto kauzy a čo hovorí o spravovaní štátu a štátnych spoločností na Slovensku? Záver je, že zákony existujú, problémom je však ich uplatňovanie v praxi. Najmä keď do hry vstupujú politické a osobné záujmy. Transparentnosť, ako jeden z nástrojov protikorupčného boja sa často vytláča a obrazne dostáva na druhú koľaj. O tom svedčí napríklad záväzok mlčanlivosti v dohode medzi Tiposom a Lemikonom, ale najmä samotný fakt, že štát uzatvoril zmluvu so spoločnosťou, ktorá má veľmi nejasnú vlastnícku štruktúru. Predošlé pôsobenie Kaliňáka a Kažimíra v právnických firmách angažovaných v kauze Tipos, no hlavne Kaliňákov popieranie akejkoľvek spojitosti s firmou Majeriková-Košťal-Turčan & Partners, taktiež naznačujú, že vláda v tejto kauze nebola veľmi transparentná. Prehnane drahé zákazky a vysoké manažérske odmeny, o ktorých ministerstvo nechce verejnosť plne informovať, taktiež nie sú v súlade s dobrými praktikami v danej oblasti. Darovacie a sponzorské zmluvy sa musia zverejňovať a mali by sa vypracovať jasné interné smernice, ktoré riadia komu sa dar môže udeliť. Ďalším možným spôsobom, ako navrhla Aliancia Fair-play, by bolo keby štát vypísal grantovú súťaž a o peniaze by tak rôzne organizácie museli súťažiť.⁸⁰ Odporúčania z dokumentov OECD uvedených v tejto analýze, ako aj závery

⁷⁴ "Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2005," s.18, dostupná na: www.nku.gov.sk/documents/10157/166625/Spr%C3%A1va+o+v%C3%BDsledkoch+kontrolnej+%C4%8Dinnosti+NK%C3%9A+SR+za+zok+2005 (navštívené 22.8.2013)

⁷⁵ Protokol s.31-32

⁷⁶ OECD Guidelines bod II)F5, V)E

⁷⁷ "Kabinet schválil nové pravidlá odmeňovania štátnych manažérov," SITA, 2.3.2011 <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/101979/Kabinet-schvalil-nove-pravidla-odmenovania-statnych-manazerov> (navštívené 30.8.2013)

Úrad vlády SR, "Návrh pravidiel výberu, riadenia a odmeňovania zástupcov štátu v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu," <http://www.rokovania.gov.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-130523?prefixFile=m> (navštívené 30.8.2013)

Úrad vlády SR, "Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 159 z 2. marca 2011 k návrhu pravidiel výberu, riadenia a odmeňovania zástupcov štátu v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu," dostupné na: <http://www.rokovania.gov.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-11548?listName=Uznesenia&prefixFile=m> (navštívené 9.9.2013)

⁷⁸ Nové pravidlá medzi iným kladú dôraz na odbornosť členov dozorných rád a predstavenstiev a povinnosť konať v súlade so záujmom spoločnosti a nie vo svojom záujme alebo záujme tretích osôb. Taktiež sa snažia zvýšiť transparentnosť odmeňovania stanovením jasných pravidiel výpočtu odmien a zavedením nových zmlúv zrušiť odstupné. V závere je špecifikované, že tieto pravidlá sú záväzné pre všetky spoločnosti so 100 % majetkovou účasťou štátu.

Úrad vlády SR, "Návrh pravidiel výberu, riadenia a odmeňovania zástupcov štátu v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu," <http://www.rokovania.gov.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-130523?prefixFile=m> (navštívené 9.9.2013)

Tieto ustanovenia sa podobajú na OECD Guidelines, predovšetkým na body II)F)2 (transparentný proces nominácie do predstavenstva) a II)F)5 (platobné schémy v záujme spoločnosti a motivujúce kvalifikovaný personál).

⁷⁹ Osobná korešpondencia s Tiposom, list z 19.9.2013.

⁸⁰ Mária Mihaliková, "Tipos platil Cibulkovej aj po reklame," SME, 1.4.2012 <http://www.sme.sk/c/6322948/tipos-platil-cibulkovej-aj-po-reklame.html> (navštívené 23.8.2013)

kontrolných správ NKÚ, by sa preto mali dostať do praxe. V neposlednom rade je tu otázka stavu justície na Slovensku a neschopnosť zabezpečenia výkonu spravodlivosti a chránenie právneho štátu. Ak na jednom z najvyšších postov v súdnictve zotrúva v minulosti politicky aktívna osoba s pochybným osobným profilom a osobnou integritou, ktorá na tejto pozícii opakovane porušuje zákon, vytvára nedostatočné zábezpeky proti zneužitiu celého systému a oslabuje schopnosť spoločnosti brániť sa praktikám podobným v prípade Tipos, nie sú to pre právny štát dobré správy.

Tabuľka 1: Vlády SR a predstavenstvá Tiposu⁸¹

Vláda SR	16.10.2002 – 4.7.2006 <i>Dzurinda II</i>	4.7.2006 - 8.7.2010 <i>Fico I</i>	4.7.2006 - 8.7.2010 <i>Fico I</i>	9.7.2010 - 3.4.2012 <i>Radičová I</i>	4.4.2012 - dnes <i>Fico II</i>
Vládne strany	SDKÚ-DS KDH ANO SMK	SMER-SD SNS ĽS-HZDS	SMER-SD SNS ĽS-HZDS	SDKÚ SaS KDH MOST-HÍD	SMER-SD
Minister financií	Ivan Mikloš SDKÚ	Ján Počiatek SMER	Ján Počiatek SMER	Ivan Mikloš SDKÚ	Peter Kažimír SMER
Štátny tajomník Ministerstva financií	Vladimír Tvaroška SDKÚ	Peter Kažimír SMER František Palko SMER	Peter Kažimír SMER František Palko SMER	Vladimír Tvaroška SDKÚ Branislav Ďurajka SDKÚ	JUDr. Vazil Hudák SMER Ing. Peter Pellegrini SMER
Predstavenstvá TIPOS a.s.	26.11.2002 / 27.1.2003 - 8.11.2006	8.11.2006 – 20.3./3.4.2008	20.3./3.4.2008 – 14.7.2010	14.7./21.10.2010 - 11.4./3.9.2012	3.9.2012 – dnes
Predseda predstavenstva	Ing. Stanislav Žiačik SDKÚ	Ing. Peter Kapusta SMER	Ing. Peter Kapusta SMER	JUDr. Ing. Miloš Ronec SDKÚ	PhDr. Ladislav Kriška SMER
Člen predstavenstva	Ing. Ivan Jaroš	Ing. Stanislav Fuňa	Ing. Ján Barczi SMER	Ing. Günther Furin SDKÚ	Ing. Ján Barczi SMER
Člen predstavenstva	Ing. Milan Homola SDKÚ	Ing. Ivan Litvaj SMER	Ing. Ivan Litvaj SMER	Ing. Milan Homola	Ing. Ivan Litvaj SMER
Člen predstavenstva	Ing. Juraj Laurinc	JUDr. Milan Knop	JUDr. Milan Knop	JUDr. Jozef Bannert	Ing. Peter Vanek
Člen predstavenstva	Štefan Dobák	Ing. Ján Barczi SMER	Mgr. Ladislav Kriška SMER	Ing. Katarína Štefaničková	Mgr. Renáta Pisárová

⁸¹ Zdrojom boli výročné správy Tiposu (Tipos, "Výročné správy," dostupné na: <http://www.tipos.sk/Default.aspx?CatID=84> (navštívené 27.8.2013)) a internetová stránka Úradu vlády SR (Úrad vlády SR, "História vlád," dostupné na: <http://www.vlada.gov.sk/historia-vlad/> (navštívené 27.8.2013)). Politická strana je uvedená, ak sa v médiách alebo na internete našiel údaj o prepojení so stranou alebo politickej nominácii.

Tabuľka 2: Priebeh súdneho procesu⁸²

- 7.1.2000** Športka, a.s. podáva žalobu na Tipos, a.s. o zdržanie sa konania, náhradu škody, vydanie bezdôvodného obohatenia a poskytnutie primeraného zadosťučinenia. Požadovaná suma za škodu a získané bezdôvodné obohatenie bola v prepočte vyše 10 000 000 EUR. Tipos sa mal taktiež vzdať používania značiek ŠPORTKA, ŠANCA a MATES.
- Jan. 2003** Schválená mimosúdna dohoda o uznaní práv k know-how Športkou, Tiposom aj Ministerstvom financií SR. Zmeny už dojednaných zmlúv na valnom zhromaždení Športky viedlo k odmietnutiu podpisu zo strany Tiposu. Športka v ten istý rok zvyšuje požadovanú sumu na približne 51 000 000 EUR.
- 1.3.2007** Krajský súd v Bratislave priznal Športke odškodné vo výške 33 300 000 EUR plus úroky. Tipos sa má zdržať akéhokoľvek využívania know-how Športky.
- 30.6.2008** Pohľadávku Športky získava cyperská firma Lemikon Limited.
- 7.8.2008** Najvyšší súd potvrdzuje rozhodnutie Krajského súdu.
- 19.11.2008** Tipos a Lemikon podpisujú dohodu o urovnaní a prevode know-how vo výške 66 390 000 EUR. Deň potom Tipos odosiela prvú splátku vo výške vyše 13 000 000 EUR.
- Dec. 2008** Generálny prokurátor podáva na Najvyšší súd SR mimoriadne dovolanie, ktorým sa dá odložiť vykonateľnosť rozsudkov v tejto kauze. Lemikon odstupuje od dohody o urovnaní.
- 30.11.2010** Najvyšší súd označuje dovolanie za odôvodnené a vracia prípad prvostupňovému súdu. Za neodôvodnený bod považuje len neoprávnené využívanie ochranných značiek. Tipos má tak zaplatiť Lemikonu 14 000 000 EUR.
- 26.4.2011** Generálny riaditeľ Tiposu oznamuje, že podá ústavnú sťažnosť voči rozsudku z 30.11.2010 kvôli porušeniu práv spoločnosti na súdnu ochranu.
- 18.10.2011** Ústavný súd označuje rozsudok Najvyššieho súdu za protiústavný. Proces sa začína odznova.

⁸² Tipos, "História súdneho sporu s FIVE X a.s. a Lemikon Limited," dostupná na: www.tipos.sk/Documents/HISTORIA_sporu_TIPOS_vs_LEMIKON.pdf (navštívené 2.9.2013)

Grafika 1: Právnické firmy a členovia vlády – rok 2008⁸³

⁸³ Miroslav Kern, "Štátny tajomník Kažimír pracoval pre právnikov protistrany Tiposu," SME, 6.12.2008
<http://www.sme.sk/c/4210705/statny-tajomnik-kazimir-pracoval-pre-pravnikov-protistrany-tiposu.html> (navštívené 3.9.2013)